

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Égész évre . . . 6 korona.
Ígye szán ára n. tílár.

MEGELÉNI HETENKÉT ÉVTŐZET:
pénteken és minden törvény-
hatósági bizottsági kögyűlést
megelőző és követő napon.

A VÁROS

SZERKEZTŐSÉG ÉS KIADÓNYVATAL:
Városi nyomda.

Íde küldendők a kéziratok és előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KOZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI NYOMDA.**

A belső város védelme.

Nem egyszer szólunk már e helyen arról a falusias jellegű gyűrűről, mely hovatovább teljesen bekeríti városunkat. Valóságos falvak keletkeznek a város körül, melyek kionyolják az életrőt a város szivéből. Az életnevelnek elvonása természetesen azt eredményezi, hogy a belsőtelek értéke legalább is 30%-kal csökkent, nem emlíve, hogy a forgalom is kisebb lett a tömeges telepítések és parcellázások következtében.

Egy fejlődő városnak nem lehet érdeke az, hogy körülötte falvak keletkezzenek. A szellemi és anyagi erőnek a város felkében kell összpontosulni, mert ellenkező esetben meggyöngyíti azt a nagy alkotást, melyet évtizedek öntudatos munkája hozott létre. Már most is érezzük a belső város kereskedelmi- és ipari hanyatlását és el lehetünk arra készülve, hogy a mi városi politikánk íressé és kiütlenné fogja tenni városunkat és a forgalmat szétforgácsolja, gátolva az egészséges fejlődést.

Egymástán keletkeznek városunk körül a különböző telepek. Legtöbbjüket az élelemesség tarentette meg. Ezt a telepítési vizsgéteget immár ideje megakadályozni tűz-, közbiztonság és közegészségügyi tekintetben és megakadályozni Debreczen városias fejlődését. Ne egyesek anyagi haszna legyen az irányadó, hanem a város érdeke domborodjék ki városi politikánkban, a haladás legyen a jelszavunk, ne csináljunk mesterséges visszaféjedést és ne rontjuk le azt, amit óriási áldozatok árán építettünk.

A régi beltelkek ára, mint említettük, csökkent a falvak emelkedése arányában. És emellett a régi beltelkek tulajdonosai a városi intézmények költségét nagy részben viselik. De nem szabad azt sem figyelmen kívül hagynunk, hogy a város törzsvagyonyának a házi pénzátbá befolyó jövedelméhez is legelőször annak és legnagyobb mértékben ezen régi telkek tulajdonosainak volna igényük, ha csak a jövedelmek a közegészségletiek fedezésére nem volnának szükségesek és erre a célra nem használtának fel.

És ennek az igazságtalanság- és méltatlanságnak eleje lett volna vehető úgy, ha abban az 1897-ben alkotott szabályrendeletben kimondott volna; amint hogy a Csapó és Homok-kertben a künn-lakást megengedő szabályrendeletben ki van mondva, hogy az ilyenféle költségeket maguk az itt beltelkekkel minősített területek tulajdonosai tartoznak viselni.

Ámde az történt, hogy a lakóhelyek alakításával nem maradtunk meg a körzeten belül, amelyet az 1897. évi szabályrendelet a város belterületére néve megállapított, hanem kimentünk a körzeten kívül fekvő újostású földekre és azeken itt-ott telepeket, majdan falvakat engedélyeztünk. Most aztán azt látjuk, hogy egyesek a telkeken egymás háttára építkeznek a közegészség és tűz-, közbiztonság hátrányára. És, ha a hatóság itt akadályozólag közhöz nem lép, városunk valóságos falusias gyűrűvel lesz átövezve.

Nehogy ez a rendetlenség a város belső területét teljesen fönktregegye, városunk főügyésze egy szabályrendeletet dolgozott ki, melyet legközelebb benmutat a tanácsnak. Örömmel üdvözöljük a főügyész ur dícséretes munkáját, mely alkalmas arra, hogy a belső város nagy érdekeit védelmezze.

Egyetemet Debreczennek.

A Debreczeni ósrégi főiskola évszázadokon keresztül lobogtatta a felvilágosodás és tudomány kettős szövetekét. Nagy emberek kerültek ki belőle. kiknek tudománya a világnak vált közkincsévé. Komoly tudósok, új eszmék, melyeknek ragyogását növelte a magyar faj iránt érzett izzó szeretet, tiszta erkölcsök, por nélkül való moral, melyen járó tudományosság és puritán egyenesség jellemzik ezt a főiskolát. Az alkotó munka csönösségével dolgozott, soha nem stagnált, de napról-napra emelkedett azon *életelő szellem* segítségével, mely századokon át táplálta, nevelte, emelte és nevet tiszteltte tette. Ez a páratlan multu főiskola lsten segítségével nemokára egyetemné fejlődik. Ez a törekvés mindannyiunk közös óhajátása és mindannyiunk szent kötelessége, hogy az eszmé erekeében anyagi erőinkkel, lelkesedésünkkel, tollunkkal harcoljunk.

Agg püspöknök: Méltóságos és Főtisztelatu Kíss Áron ur a léteendő egyetem érdekében körlevelet irt az esperes urakhoz. Nemes szívének reménykedő hangján beszél az egyetemről. Hallgassuk meg a nesztor szavát és lelkesüljünk reményein ölavassa szép körlevelét, mely így hangzik:

A debreczeni egyetem végrehábot bizottsága l. hó márczius 6-án tartott gyűlésében a körülmények hatása alatt elhatározta, hogy amennyiben az alapok ereje engedi, egymástán 7 tanszék felállítását fogja javasolni a főtisztelatu egyházközeletti közgyűlésnek. E tanszék a következők: 1. Magyar irodalom, 2. Classica philologia és összehasonlító nyelvészet, 3. Természettudomány és muzzeumi tanszék, 4. Neveléstan, 5. Magyar történet, 6. Archeologiai és assziologiai, 7. Modern nyelv és irodalom.

Miután pedig a nagy mű megvalósításának ideje elérkezett, azt is elhatározta a bizottság, hogy a tanszék közül az első 3 tanszék, amelyek már megvoltak akadémiánkban, már a következő jövő egyházközeletti gyűlésen betöltessek, illetve a tanszékekre a debreczeni iskola régi tanítványai közül az országos nevű dr. Dézsi Lajos (irodalom tört.) egyetemi magántanár, dr. Fiók Károly országos tanárvizsgáló bizottsági tag és a nagybíró utazó Bíró Lajos meghívassanak. Tisztelettel kérjük a mozgalom támogatását a nt. esperes ur és illeté megyei bizottság részéről is azon óhajatusunkkal a kifejezése mellett, hogy ezen egyházmegyei egyetemi bizottság jegyzőkönyvei az elsőszeg úján hozának is eljuttassanak. E bizottság tudománusként szerint minderről megalkultak. Miután azonban az erről szóló tudósítás nem kövvellett a végrehábot bizottsághoz küldetett, e tekintetben is tájékoztatásra van szükségünk.

De eltekintve a megalakulástól, amely bizonyára megtörtént, tudnuk kellene valamit a bizottság eddigi működéséről. Ez két irányban indulhatott volna: a) gyűjtés, b) agitáció. Ha meg nem kezdtek volna munkába, méltóztatssék főképen e két dolgot kitűzni és egy bizonyos előre meghatározott egyházmegyei tanszék alapítvány létesítésre törekedni. A régi szupplikációs kiadások mind fel voltak használhatók e nagy célra.

De nem részleteznék. Minden egyházmegye legjobban tudja, hogy mit adhat és hogyan adhat. Azon tényállítás azonban nem hallgatjuk el, hogy az egyetem ügye mellett, mely egyháznak léteérédeke, a vidék természetserzésre még alig mozdult meg és a nagy célra még alig adott. Most midőn egyházi és országos közállapotnak a 3-ik egyetem ügyét felszínre dobánk, midőn a tanszék felállításához tényleg hozzákezdtek, itt az ideje, hogy a vidék is megmozduljon és a gyűjtésben az egyetemi adhat előteremtésében tevékeny részt vegyen.

Tudjuk jól hogy a teljes jóakarat minderről megvan s még különösen a nt. esperes uréknál, kik életelő közlege a legnagyobb buzgalommal vettek részt a nagy ügy előmozdításában.

Ezt kérjük most is a nagy ügy tiszteletünk kifejezése mellett a nt. esperes urak.

Debreczen, 1905 márczius 17.

Kíss Áron,
püspök.

A magyar nyelv hódítása.

lrta: Balogh Sándor közig. gyakornok.

Csodálatos a mi helyzetünk. Míg más nagy nemzetek nem bajlódnak azzal, hogy otthon biztosítsák az uralkodó nyelv uralmát, mert ezt már régen elérték s így erejüket osztatlanul fordíthatják más nemzeti célok elérésére; addig nekünk magyaroknak itthon hazánkban arra kell fordítani erőnk egy és még pedig jelentékeny részét, hogy anyanyelvünket uralkodóvá tegyünk saját hazánkban. Így például Erdélyben és a Tisza-Maros szögén élethalálharcot kell vívni az ottani magyarságnak, hogy el ne merüljön a nemzetiség, főleg az oláhok, — „Traján ivadékai”, — tengerében. — Azonban ezen a téren is örvendetesen haladunk a nemzeti egység felé, — örvendetesen közeledik a magyar Magyarország eszménye s ha figyelemmel nézzük és vizsgáljuk a népszámlálás eredményeit, — már derengeni látjuk a magyar faj kizárólagos uralmának hajnalát e hazában, e tekintetben már erősen hajnalodik. — De ne halmozzunk frázist frázisra, — beszéljünk a számokat, — melyek ékecsében szólnak, mint valami szép, felcziczomzót beszédáradat. Akik kétkedve rázták fejüket a magyarság hódítása felett, — olvassák a következő számokat:

1880-ban magyar volt 6.404.070, — az összes lakosság 46·6%^o a;
1890-ben „ „ 7.357.936, — „ „ 48·5%^o a;
1900-ban „ „ 8.588.834, — „ „ 51·4%^o a.

Ezzel szemben más ajiu is volt:

1880-ban 7.345.533, az össz. népesség 53·4%^o a;

1890-ben 7.805.052, „ „ 51·5%^o a;

1900-ban 8.132.740, „ „ 48·6%^o a;

azaz mit mutatnak e számok? A magyarság a tulajdonképeni Magyarországon elérte az abszolút többséget s kiverte a nemzeti-ségek kezéből azt az erős fegyvert, hogy a magyarságnak nincs joga a kizárólagos uralomhoz, mert nem ívé a többség.

A kétkedők azonban imigy szólanak: A 7 millió idegen ajiu 8 millió szaporodott, — igaz a magyar is, — de hol a hódítás? Feleljünk meg! 1880—1890-ig a magyarság szaporodott 953,866 lélekkel, előbbi létszámának 14·89%^o ával; — ugyanezen idő alatt a jóval nagyobb tömegű nemzetiségek csak 459,519 fövel azaz 6·2%^o ával; — 1890—1900-ig a magyarság növekedett 1.230,898 lélekkel, — tíz év előtti létszámának 16·75%^o ával, — ugyanezen idő alatt a nemzetiségek csak 327,688, vagyis 4·19%^o os emelkedést mutatnak. — Azt jelentik e számok, hogy míg a magyarság gyarapodása állandó és folyton növekvő arányú, addig a nemzetiségek amugy is rendkívül csekély szaporodása folyton csökkenő. — Az országos szaporodási átlag 9 és 10%^o ával között lévén, a nemzetiségeknek ez arány szerint az utolsó tíz évben nem 327,688 lélekkel, hanem leg- alább is 780,000 fövel kellett volna szaporodni; hova lett tehát a 327,000 és 780,000 közti 453,000 lélek? A felelet egyszerű: egy része kivándorolt, másrésze elmagyarosodott, — bár jegezzük meg, hogy a kivándorlás bennünk is tapasztott. E számokból tehát világos a magyarság nagymérvű gyarapodása, amit kétségtelenül elősegít a magyarság kedvező elhelyezkedése is. Ez a 8.500,000 főnyi magyarság a 806,000 főnyi erdélyi magyarságot leszámítva, összefüggő compact tömegben lakik a nagy magyar alföld és ezzel határos részekben; míg a nemzetiségek — Traján utódait kivéve — szétszórtak. Nézzük meg ezt a tételt a szigorú vizsgálódás szemüvegén. Az országrészek közül a tót nyelv dominálja a Duna bal s a Tisza jobb partját. Itt él nagyobb tömegben a tótság s mégis az előbbeni országrészek csak 62·3%^o a tótság, az utóbbiban 29·5%^o — az előbbien részben tehát abszolút többséget alkot a tótság; de s ezt ne hagyjuk figyelmen kívül, a sik vagy bombdviek, tehát a nagyobb termékenységi s így nagyobb népesség befogadására képes terület a magyarság kezében van, s míg ezzel szemben a székias, hegyes, zord éghajlatú terület a tótság igazi területe; itt apasztja a tótságot s gyengíti intenzív erejét a kivándorlás. E terület stagnál, nem vagy csak alig szaporodik a tótság, míg a csak 29·3%^o ot tevő magyarság éppen e területen az utóbbi 10 év alatt közel 20%^o ával szaporodott. — Arányszáma miatt tehát itt a legnagyobb a tót rész, de a magyarság fejlődése biztató reményekkel tölthet el; hogy többet ne említsünk. Árvmegyében, e majdnem kizárólag tót megyében, 94·7%^o tót, a magyarság száma 10 év alatt 0·9%^o ról 1·7%^o ra emelkedett; tehát a cseppnyi magyarság nem olvadt be a cseh közelség miatt is erős tót tengerbe, hanem megtartotta nemzetiségét; számba ajiu vehető tünet ez, de figyelemre méltó; mert joggal következtethetjük, hogyha itt a tótság kellő

közepben megtartotta nemzetiségét a párszáz főnyi magyarság, annál kevésbé vesztethet el ott, hol tömegesebben él együtt.

De ne ezt vizsgáljuk most, ezt csak azért fejtettem ki itt bővebben, hogy illusztráljam a magyar faj szivósságát, a sokkal kisebb számú magyarság diadalmas ellenállását a nagyobb tömegű idegekkel szemben. — Vizsgáljuk azt, hogy a jóformán egy tömegben élő magyarsággal szemben hogy oszlik el a nemzetiségek tömege s így megérthetővé tegyük azt, hogy a nemzetiségek mért nem támadhatnak egyesül erővel bennünket, azaz mért nem egyesíthetik erejüket ellenünk és irányban s ezért mért nem olyan intenzív a támadások, s ezzel szemben a compact magyarság mért verheti vissza diadalmasan a szétszórt nemzetiségek nem együttes támadását.

Vegyük először a magyarság s nemzetiségek számait, fejlődését, mely egymagában is fényesen hirdeti a magyarság hatalmas terfoglalását.

A népesség anyanyelv szerinti eloszlása volt:

Magyar anyanyelvű	1880-ban:		1890-ban:		1900-ban:	
	Magyar	Német	Magyar	Német	Magyar	Német
Tót	1.855,451	13·6	1.890,084	13·1	1.980,423	11·8
Oláh	2.003,041	17·5	2.289,079	17·1	2.784,726	16·7
Ruthén	353,229	2·6	379,786	2·5	423,159	2·5
Horvát			194,412	1·3	188,552	1·1
Szerb			495,133	3·3	434,641	2·6
Egyéb			223,054	1·6	259,893	1·7
			639,986	4·6		

Vegyük az idegekkel sorra s vizsgáljuk elhelyezkedésüket. A németek igen szétszórtak laknak annyira, hogy tekintélyes létszámuk dacára éppen nem képeznek veszélyt, sőt amennyiben kisebb százekek alkotnak s éppen legnagyobb részben a magyarság közepében, elmagyarosodása e szigeteknek már a közel jövőben várható, mit az s bizonyít, hogy az utolsó tízezen számok fogytói. — Az 1.980,423 főnyi németégből 101,000 lakik csak magában Budapesten, a 82·5%^o os magyarság Pestmegyében pedig 96,000 lélek; — hogy ezek rövid idő alatt magyarrá válnak, azt bizonyítani nem kell, — ezek magyarosodása szemmel látható. — A másik jelentékeny német csoport Bács-Bodrog vármegeiben található, közel 200,000 s ezek egy része is a városokban lakik, melyeknek magyarosító hatását már a múltkor volt alkalmam kimutatni; s ez 200,000 báci német sem összefüggő tömegben lakik s így erejüket nem fejthetik ki kellően; azonkívül velök szemben itt óriási gyarapodó magyarság áll — 325,000 — s így ez a nemzetiség is ma holnap magyarrá lesz; — mert szétszórt voltuknál fogva nemzetiségekkel nehezen tarthatják lenni s már is a magyarság hatalmi körébe vonattak. — Nem megyek a részletekbe, nem emítem fel itt a Dunántul német szigeteket, hanem felemlitem a szászokat Erdélyben; ez a sziget is inkább stagnál szaporodás dolgában, mint növekedik, de itt sincs okunk a meg- íjedésre, egyrészt kevés számuknál fogva 229,000, — az oláhok 1.389,000 s a magyarok 806,000 főnyi tömegével szemben, — másrészt azon oknál fogva, hogy egy tömegben élnek, — a szomszédos székelységgel együtt, — mely utóbbiak mostani lakóhelyén elhelyezkedése szintén előnyös ránk néve — miut egy-ék szaktája ez az oláhok tömegének a romániai oláhossággal való összeköttetését jó darab határon, — s ha magyarosodásra épp nincs hajlandósága a szászoknak, — ösztönzők mernek a magyarok ellen, hanem az oláhok ellen védi magát, mikor nemzetiségét erősíti. E pár vonásból láthatjuk, hogy mily szétszórtan laknak németjau honfirtásaink s hogy ez a magyar nyelv elcsapítására mily alkalmat ad nekik s mily nagy mértékben kerülnek a németek, mind jobban-jobban a magyarság hatáskörébe, semmissé bizonyítja fényesebben, mint a magyar nyelvnek a németégek körében élezte hatalmas terjedése. — Míg a németajuknak 1880-ban 20·2%^o a, — 1890-ben 25·1%^o a, — addig már 1900-ban mintegy 30·7%^o a, vagyis az összes németajuknak harmadrésze beszél a magyar nyelvet; — ha még felelmitjük, hogy a németégek az országrészek közül csak egyben, a Tisza-Maros szögén éri el a 20%^o os arányszámot — 21·9%^o — a többiben alatta marad s ha figyelembe vesszük köztük a magyar nyelv terjedését bátran kimondhatjuk, hogy a németégszót nagy száma dacára nincs mit félnünk, sőt a magyarosodásra ez a nemzetiség képezi a legjobb és leghálásab talajt, a szászokat kivéve, kiket elhelyezkedésük, mint fentebb említettük, — egyelőre más misszióra hívott el.

Nagyon veszély rejlik már a tótságnak tagadhatatlanul egy-ségsébb tömegében; — de féltő aggodalomra itt sincs nagy ok, bár az államhatárolmak itt már eberében kell vigyázni. A magyar fa szivós természete bizonyításánál fentebb már beszélünk a tótság

elhelyezkedéséről; kifejtették, hogy a tót-vezér a Duna balpartján a legnagyobb; itt lakik a tótjaink legnagyobb része — körülbelül 63% a. — de már az utána következő legerősebb tótjaink országzászen, a Tisza jobboldalján csak 29.5% a tót, ezzel szemben itt már 49.1% a magyar, tehát majdnem abszolút többség magyar áll, itt tehát nincs mit félni a tótok elszaporodásától; csak ebben az országzászen egymaga több szaporodást mutat fel a magyarság — 134,000 — mint a tót nép összessége az egész országban, utóbbi csak 95,000. — Talán ne is szőjünk a tót nép zömétől elszakadt és más nemzetiség, főleg magyarok közé ékeltek tót szigetekről, melyek épen azért, mivel nincsenek összefüggésben a főtömegekkel, nemzetiségi elvesztéséi fogják elebb-több elérni. Vajjon mi egyéb sors várakozna a pestmegyei, a budapesti, a békésmegyeyi, a csanádi, a torontalmegyeyi stb. tót szigetekre?

De nem akarok olyannyira belemenni a részletekbe, hogy minden egyes kibékült nemzetiség számbavegyek. Így számításom kívül hagyom a tulajdonképeni Magyarországban lakó szerbeket és horvátokat, mivel itt a tulajdonképeni Magyarországban ezek száma 434,641, illetve 188,552 s így oly elenyésző csekélytségek képeznek, hogy számunknál fogva a szükebb Magyarországon veszélyes ellenfeleink épen nem mondatók. — Attérek azonban egy számmál, mint elhelyezkedésénél fogva irás és fenyegető ellenfeleinkre, az oláhokra, vagy hogy udvariatlanságot ne vessenek szememre — a románokra. Itt mér tagadhatalanul nagy a veszély, az oláhokta vidékeken emberfeletti védőmunkákra van szükség, hogy az oláhásig közé ékeltek magyar szigeteket megmentsük s megtartsuk a magyarságnak. — Ezekkel szemben nem elég a magyar faj asszimiláló képességében s szaporászában való bizalom, — itt tervszerű eljárásra van szükség. — Szükséges az állami iskolák okos elhelyezése, — pusztulni készülő magyar szigeteknek erősítése (iskolák felállítását illetendők fei), segélykiszakók stb., — miknek részletezésére itt szüneti nincs hely. — Most azonban azt akarom bizonyítani, hogy ezen ország veszély daczára, mely az oláhásig által szakadt ránk, nincs okunk kétségbeesésre, kishitűségre, hanem nyugodt, okos nemzeti politikára. Nagy itt a veszély, de nem halálos reánk néve, sőt biztató jelek mutatnak arra, hogy a magyarság itt is ellen tud állni a veszélynek. Legjobban mutatja ezt az hogy míg az oláhásig szaporodása csekély, addig a magyarság ott is erősen gyarapodik, ahol tulajdonom oláh a lakosság; az oláhásig száma volt Magyarországon

1880-ban	2,403,041,	az összes népesség 17.6%-a,	ezzel szemben magyar 46.6%
1890-ben	2,589,079,	" " " 17.1%-a,	" " " 48.5%
1900-ban	2,784,726,	" " " 16.7%-a,	" " " 51.4%

vagyis szaporodásuk daczára, a magyarság erős szaporodása miatt arányunkunk állandón esett s mindinkább kevesebb szalékát alkotják a népességnek.

Nézzük a szaporodást: 1880—1890-ig szaporodott az oláhásig 186,038 lélekkel, előbbi létszámának 7.74%-ával; ugyanezen idő alatt a magyarság gyarapodott 148,901-al; 1890-től 1900-ig az oláhásig szaporodott 7.56%-al, a magyarság 16.7%-al; szemben tehát az oláhásig csökkenő szaporodási arányával a magyarság szaporodása állandón növekedő és hatalmas arányu. — De vegyük és nézzük a szaporodást főleg olyan vidékeken, melyek jellegükénl fogva oláhok, mert itt fontos a magyarság gyarapodása; az előbbi számokban bentfoglaltatik az egész magyarság, már pedig pl. a dunántúli magyar szaporodás nem igen befolyásolhatja az oláhásigot; itt tehát az oláhokta vidékek nemzetiségi szaporodása fontos. Nézzük az ország három olyan részét, melyben az oláhásig erős.

Ezek az országzászen a Tisza balpartja, a Királyhágón tül rész s a Tisza—Maros szöge. Népessége a többi nemzetiségtől eltekintve ez:

Tisza balpartján magyar	1,415,149 fő:	60.9% oláh	572,549 fő:	24.6%
Királyhágón tül	806,406	32.9	1,389,303	56.5
Tisza-Maros szöge	403,877	19.8	818,875	40.1

Nem állanak rendelkezésünkre oly adatok, melyekkel az országzászen 1890—1900. évek közti nemzetiségi szaporodását feltüntetnénk, de a magyarságra néve így. Így csak a Tisza balpartján a tiszta magyarság szaporodása és tíz év alatt 190,283 volt, holott ez idő alatt az oláhásig az egész országban 195,647 lélekkel szaporodott; a Királyhágón tül a magyarság 10 év alatt 109,641 lélekkel, a Tisza—Maros szögén a magyarság 74,884 fővel szaporodott ugyanazon idő alatt. — Az említett három országzászen összesen 2,625,432 magyar lakott 2,780,727 fővel oláhhal szemben s míg a területen a kisebb tömegű magyarság 373,628 lélekkel szaporodott 10 év alatt, addig nemcsak a három területén, de az egész ország területén élő összes oláhok nem szaporodtak ennyivel, csak valamivel

többel e szaporulat felénél, 195,000 körül. — Ha még tekintetbe vessük azt is, hogy az oláhásig 1880-ban 5.7% a, azaz 137,255, 1890-ben 179,888, azaz 6.9% a, 1900-ban pedig 243,110 lélek, vagyis 8.7% a tudott magyarul, vagyis azt, hogy a magyar nyelv iránt csökönys oláhásig mint nagyobb szalékta képtelen meg tanulni a magyar nyelvet az élet lényezősítőt hatása alatt: elmondhatjuk, hogy elcsüggedése az oláhásiggal szemben sincesen okunk, itt sem kell félni a magyarságot. Ne ragadtassanak azonban e számok tulbizakodottságra a magyarságnak e vidéken való korai diadalra tekintetében, — de ne is adjanak számunkra kétségbeesést. Higynyünk rendületlenül abban, hogy ha lassan is, de feltétlen bizonyossággal elkövetkezni minem egy felszázad alatt nem az abszolút magyar Magyarország váru-várt birodalma, de egy oly Magyarország, melyben a kizárólagos többség, — a feltétlen uralom nemcsak a magyar fajé, hanem a magyar nyelvé is lesz.

Czikkem elején említém, hogy a kompakt tömegben élő magyarsággal szemben azért nem fejtheik ki a nemzetiségek intenzív erejüket, mert szétszórtak lannak. — Ezt akartam bizonyítani a fenti számadatokkal s bizonyítva is látom azáltal, hogy míg Pozsonytól Kolozsvárig az érintkezési határon haladva, az ember dél felől folytat magyart területet érint, addig északra tótot, ruthtét, oláhót; — Kolozsvártól Zimonyig oláh, magyart, németet, szerbet, s így tovább, tehát az egy közpögi területen épen a közpérszét az uralkodó faj foglalja el s ezáltal részekre tagolja a nem magyar népeket. Pl. hogyan erősít-e a marosvidéki oláhokta nemzetiségi törekvéseiben a Trencsénben lakó tót? Ez a nemzetiségi elhelyezkedés okozta azt, hogy a magyarság diadalmisan tud ellentállni a nemzetiségeknek s viszont ez gyengíti a nemzetiségek tudomásának intenzitását. Hogy ez az elhelyezkedés mily nagy mértékben befolyásolja a magyar nyelv elterjedését a szétszórt nemzetiségek közti, bizonyítják e számok:

Magyarság tudott	1880-ban:	1890-ben:	1900-ban:
a németek közöl	377,077 20.2%	500,474 25.1%	608,812 30.7%
a tótok	176,695 9.5.	237,560 12.	298,387 15.
az oláhok	137,355 5.7.	179,888 9.	243,110 8.7.
a ruthtének	19,295 5.5.	27,835 7.3.	35,324 8.3.
a horvát		35,049 16.5.	42,412 22.5.
a szerbek	65,650 10.3.	66,982 11.1.	49,738 11.4.
s egyéb	41,569 18.6.	55,999 21.4.	87,987 29.7.

Ime! a nemzetiségek közti mily hatalmas térfoglalás a magyar nyelvnek bizonyítják e számok! A nemzetiségek mindinkább nagyobb-nagyobb arányban jutnak a magyar nyelv hatáskörébe és sajátják el az első feltételt a megmagyarosodáshoz.

Nincs tehát okunk kétségbeesésre, — bízunk a magyar nyelv diadalában; — de e bizalommal tekintlünk dolgozunk is lankadatlan kitartással a diadalért s annak gyümölcseket az eljövendő magyar Magyarországot!

Gyorsirás, mint életmentő.

A 'Város' című társadalmi lap 1904. évi 8-ik száma — bevezető cikkelye — 'Szabad lyeuzem' cím alatt igen bölcsen hozza t. olvasóinkat tudomására, hogy sok, igen sok van még, amire a társadalomnak szüksége volna, de nincs annak birtokában; épen ezen szempontból is mitöködi a szabad lyeuzem, hogy a hiány pótlására terjöl a társadalom minden hasznavehető tagját; de hogy ezt tehessék, minden idős eszköz meg kell ragadnia. Ilyen eszköznek bizonyult már a haladó korral a gyorsírás ismerete, ennek alapos elsajátítása is. — Nemcsak a diák kötelessége tanulni, de a kor haladásával másnak is, főleg, ha észreveszi, hogy azzal magán dolgai könnyebb elvégzésével segíthet.

Arról, hogy mi a gyorsírás, csak annyit szölok, hogy vele írásbeli dolgainkat és feljegyzéseinket 5—10-szer rövidebb idő alatt a lehető leghéjnyelmel végezhetjük, mint a közönséges írással. Elsajátítása csak kissé önelgyezésbe kerül, — elegendő, ha valaki feketézni szokott, a folytonos politika helyett, mig azt elkölti, pipa, — vagy kinek futja, száru mellett — csak 10—15 percig naponta a gyorsírásal foglalkozni, — ezt 30-szor ismételni, — ezen 30 nap alatt kellő figyelem és a tárgy iránt méltó szeretet mellett azt kényelmese sajátíthatná el, de hogy vele minél jobban dolgozhassék azután mindenféle írásbeli dolgozatainál, épügy, mint a közönséges írás tudomásánál, gyorsírásal kell dolgoznia, így észre se veszi, rövid idő alatt mily kincsnek jött birtokába és mily szép eszközt ad leány-vagy fiugyermeke kezébe, ha őt annak elsajátítására buzdítja.

Amiára haladti már e téren a művel világ, — amely haladás-tól nekünk magyaroknak sem szabadna elmaradni — hogy példál a

«Deutsche Juristen Zeitung», 1904. évi közlése szerint — a bíróság Poroszországban elhatározta, hogy az ügyvelek kéziratukat az gyorsirással adhatják be! Mi csak ott és akkor érhető el, ha a gyorsírás nagy fontosságot mindenki felismerné és annak felismerésére mást is buzdítani iparkodik és törekszik, hogy ezen igazán nemes tudományág melióbb a nagy közönség közkincsévé váljék, azután annak áldásos voltát mindenki érezhesse, abban dolgai megkönymitésével gyönyörködhessek.

Hogy kézzelfoghatóvá tegyem a gyorsírás igazán megbecsülhetetlen értékét a t. olvasóközönség előtt és beigazoljam azt, hogy alig van tudományág, amelylyel oly szembeszökő kis fáradsággal megelégedést és létentartást forrást lehessen előteremteni, ide iktatom néhány esetet, amelyek elég világosan vetnek arra, hogy a gyorsírás tanulását senki — legyen az idősöb vagy fiatalabb, nő vagy férfi — nem kinyelheteti és hogy milyen szép körökbe viszi be az azt művelőt s teszi előkelővé.

Az 1872. évi márczius havában 3 gyorsíró vette fel a közgazdasági kongresszus tárgyalásait, a munka 4 napig tartott, kaptak 400 ft díjat. Május hóban Szegeden Löbl Illes több perének tárgyalását 2 gyorsíró vette fel, munkájukért — az utköltéséget nem számítva — egy-egy napidíj 30 ft volt kilón-kilón. Ha pedig előzetes egyezkedés történik, egy-egy gyorsíró díja a tárgyalás első órájáért 20 ft, minden további óra 10 fttal szokott díjaztatni.

Június hóban a magyarországi tisztviselők országos gyűlésének tárgyalásait 3 gyorsíró vette fel, mely 4 és fél óráig tartott, egy-egy óráért 10 fttal kaptak.

Szeptember hóban tartott 3-ik jogászygyűlés tárgyalásait 3 gyorsíró vette fel, mely 3 napig tartott; minden egyes gyorsíró 100 ft díjban részesült.

1873. évben tartott jogászygyűlés tárgyalását 4 gyorsíró vette fel, mely 4 napig tartott; egy-egy gyorsíró 100 ft díjban részesült.

1874. szeptember 9-én a nagyváradi kir. törvényszék előtt folyt 8 óráról 11-ig tartott bünygyi tárgyalás felvételéért Kovács Sándor 10 fttal kaptak.

Május 13-tól 27-ig tartott erdélyi protestáns egyházkerületi közgyűlés tárgyalásait 4 gyorsíró vette fel, a naponekért 4 órai munkáért a Protestáns Közlöny szerkesztőségétől 100 ft díjat kaptak, mely ugyan nem sok, de a gyorsírás megalapítása szempontjából a lelkesmeretes gyorsírókat dicéri.

1878-ban Rudolf trónörökös levelezési és tudományos dolgozatainál, azok gyorsabb, alaposabb elintézése céljából, mint gyorsíró az osztrák helytartótanács egyik tisztviselője, Rappich helytartótanácsbeli tisztviselő működött állandóan.

A minisztertanácsban fontosabb esetekben tudvalevőleg maga ő felsége előlök, évek óta a jegyzőkönyvek felvételénél Tankovits József jeles gyorsíró, miniszteri tanácsos működik.

Gróf Andrássy Gyula volt külügyminiszter oldala mellett Dóczy Lajos miniszteri tanácsos nemcsak a miniszter kabinetjében, hanem a bizalmas természetű bizottságokban is a lapok számára szót hivatkozó közleményeket is gyorsirással jegyezte.

Amak idején gróf Lónyay Menyhért, Kerkapolyi Károly, Gorove István, Tisza Lajos volt miniszterek, éppó Várady Gábor képviselő-házi alelnök, Kovács László háznygy, Hieronymi Károly államtitkár, Puszkay Ágost, Szilágyi Dezso, Bujanovich Sándor képviselők folyton gyorsírókat alkalmaztak írásbeli munkájuk felvétele és megkönymitésére.

A sajtó emberei gyakran örüntenébe lépnek a miniszterekkel és miniszteri osztályvezetőkkel, nagy intézetek, társulatok (pl. nemzeti bank), vasutak igazgatóival, politikai, nemzetgazdasági téren irányadó férfakkal, hogy tájékozhatssák magukat és lapjukat a fontosabb kérdésekben s ha gyorsíró az illető lap tudósító, minden idővesztés nélkül, egész kényelemmel diktáltatja magának a fontosabb részeket.

Oly esetekben, midőn külföldi lapokban megjelent fontosabb cikkeket és közleményeket egész terjedelemben vagy bő kivonatban — gyakran a lap zártaor — akar lapjában közölni az illető rovat vezetője, a cikk tartalmát magyarra fordítva, 3—4 gyorsírónak egymásután diktálja. Hasonlóképen tesznek a német lapok Budapesten, midőn még az esti lap számára akarnek az országgyűlés elohaladt óráiban tartott valamely fontosabb beszédeit közölni; így esetben 3—4 német gyorsírónak egyszerre gyorsírásban diktálják a gyorsíróktól kapott beszédet német fordítását; a helyes munkafelosztás által gyorran a legmeglehetőbb gyorsasággal képesek legnehezebb feladatoknak megfelelni.

1883 február hóban tartott gazdasági ülése az első óráért 20—20 fttal, a többi óráért 10—10 fttal kaptak a gyorsírók.

Berlinben a törvénysekéért óránként 36 márkát, a mi pénzünk szerint 18—20 fttal kapnak a gyorsírók.

Magyarországon van oly közegegybi iroda, hol a gyorsíró havi 50 ft fizetést kap stb. stb.

Ha pedig valaki — éppó, mint más pályára — a gyorsírói pályára szánja magát, úgy nem tesz helytelenül, ha az országgyűlést — nyugdíjadj egybekötött — gyorsíródába lép. Helyezete ez lehet: a gyorsíró főnök évi fizetése 13.440 korona, másodfőnök 8640 korona, gyorsíró revizor 8260—7060 korona között, gyorsíróké 6180—5380 korona között. Gyorsíró segéde, akikből tudás és gyakorlat után — itt hiába minden protekció, ha nem képes, itt szármariéra nincs — neveznek gyorsírók, 2400 kor. Gyorsíróda titkára és gyorsíróda kezelője 5490—5490 kor.

Az hiszem, ily szép jávóval biztató foglalkozás méltán megérdemli, hogy annak elnyerése végett egy kis fáradsággal tegyünk vagy gyermekeinkkel tételessen.

Sok-sok esetet lehetne még felhozni, de azt hiszem, a fentiek mindenkit eléggé meggyőzhetnek arról, hogy a gyorsírás tanulása dusan hozhatja meg gyümölcsét már akkor, amidőn még egyéb tanulmányunkat hasznát nem vehetjük.

A gyorsírás tanulási buzgalmat annyival inkább elvívra a Gyorsíró iskola, mert ezen város ósdiók óta egyik főfokéke a gyorsírásnak, ennek illusztrálására az Országgy magyar gyorsíró-egyesület 1904 november 28-án tartott közgyűlésén elhatározta, hogy az 1906. évi tavaszi országgy gyorsíró nagyversenyt a fennálló Gyorsíró kör jubiláris ünnepeivel kapcsolatban a minden jó, szép és nemesérett lelkesült Debreczen város lakói között fogja megtartani. — Így a buzgalom, buzditás és lelkesülésnek még fokozottabbnak kell lenni, nehegy az 1906. évi országgy nagy ünnepegy készülételeinek is találjon!

Fé tehát a nemes, lélekűdtő, a testet az összemestlődtő mentő tudományág, a gyorsírás elsajdítására, a fiataliságnak — legyen az nő vagy férfi — ez üdvös munkára való buzditására. — Az öregeköt mir nem kívánhatjuk, hogy azt tanulják, de ti töletek, ki a hazának reményei, majdan zászlóvivői lennétek, méltán elvívra a hon, hogy minden nemes és jóérett lelkesüjete!

Jászberény, 1903 márczius 13.

Czigány János,
olm. és gyak. vislag. gyorsíró,
gyakorló ügyvéd.

Irodalom.

Életem aikonyán.

Beszélyek.

Írta: **Könyves Tóth Kálmán.**

Szerző tulajdona. Ár 3 korona.

Irodalmunk, különösen szépirodalmunk nagyot hanyatott az utolsó évtizedben. A realizmus itt is lért hódítótt és abban a kerthben, melyben annakelőtte illatos, kedves virágokban gyönyörködöttünk, ma mérges növények akarnek pompázni. Üdeség helyett az élet durva rajzoldás, eszmények helyett a bűnök és lévedések dicsőítése: a szépirodalmi sajtó napi termése: itt-ott már láthatunk újhódást vagy inkább visszatérési szándékot a széphez, nemeshez és az eszményhez. Ezeket a keveseket ugyan gunyolják az élet hősei, kik jobban szeretik a szemetelt a virágnál, de hozatavóbb eljutnak ahhoz a forráshoz, mely ádítóttleg hat a nemesebb dolgok iránt szomszójó lelkekre.

Könyves Tóth Kálmán a régi, nemes eszmék iskolájában nőtt fel. Írásai színesek, üdők, kedvesek, természetesekek, elbájolókk és a való életet mutatják be. Az az igazí élet, amió Könyves Tóth Kálmán fest könyveiben. Minden sora nemesen éré lelkét tákrózi vissza és a könyv tartalmából mindenki ráismer arra a költő íróra, ki nemes egyszerűségben, sok munkában, derült kedéllyel, dildott jó természettel, kezében szines palettával él és dolgozott és dolgozik, fárads napestig ma is. Sokat ír, sokat és jól fordított és a magyar irodalom há munkása volt mindenha Lelkéből ír, szívéből beszél hozának az ő főgyökerecs Magyarának erejével, zengéssel nyelvének szépségével, megfigyeléseinek eredetiségével. Nagy és nehéz

problémák nem foglalkozik, szenvedélyeket nem fest vastag ecsettel, bűnökét nem emel piederészlára, hanem az emberi élet mindennapi kiemelkedését és örömeit mutatja be csinos mesés-zsoltos elbeszéléseiben. Legnagyobb értéke e könyvnek az, hogy elolvashatja mindenki gyönyörrel, lelki haszonnal, aki csak olvasni tud. Olvasásakor meg-nemesedik a lelkünk, látjuk az őrö nemes szándékát tisztán és érezzük azt a tiszta, szívet nemerítő, percein-kezt kellemesen betöltő édes érzést, melyet jó és nemes irányú művek olvasása kell bennünk.

A kötet tiz elbeszélése egyformán kedves, tanulságos és szórakoztató. Ugy vagyunk vele, mint a gondosan gondozott kert különböző virágaival. Nem tudjuk melyiknek színpompáját, illatát és üdőségét dicsérjük. Valamennyi szép és egy csokorra kötve, egyik a másik szépségét növeli, kiegészíti, emeli egy egységes széppé.

Ne hiányozzék a Könyves Tóth Kálmán munkája egy magyar házból se. Olvassa el mindenki, mert nagy szükségünk van a magyar szépirodalomban úde levegőre. Könyvtörőnk telve van a durva realizmus bögőcséival, a szív nemességét sérto, sőt előtő termékeivel. Érzik ezt mindanna gondolkozó elmék, akik már betették a mai iránt érőltett szellemekedésével, mondvascinált élet ezinikus dicséretével, a szemének az irodalomban való behuzozódásával. Eppen azért valóságos nyereségcsámba megy egy-egy ilyen munka megjelenése, mely hivatva van arra, hogy bomlásnak, romlásnak, züllekné indulú szépirodalmunkat visszatérteje ahhoz a tisztán eszérődező forráshoz, melynek főere a szivben, lélekben, a nemes érzésekben fakad.

Hírek.

— **A polgármester értesítése.** Értesitem a városi törvényhatósági bizottsági l. tag urat, hogy legközelebbi törvényhatósági bizottsági rendes közgyűlésünk a folyó 1905-ik évi március hó 30-ik napján fog megtartani s tárgysorozata összeállítását most készíti elő a városi tanács és az annak idején szokott módón közölvé lesz. Addig is azonban tisztelettel tudomására hozom, hogy ezen rendes közgyűlésen a közigazgatási bizottságban egy úresüdesben levő tagsági hely, titkos szavazással, választás útján fog betölteni és két névszerinti szavazás is törtenik, nevezetesen: a város tulajdonát képező eledi 18 hold 663 négyzetöl területű szántó- és kaszálóföld elidegenítése felett: második; — a kereskedelmi- és iparkamara tulajdonát képező Hatvan-utcai 23. számú háznak kulturális czélokra megszerzése tárgyában pedig: harmadik ízben. Debreczen, 1905 márczius 20. Kovács József, polgármester.

— **Személyi hírek.** Domahidy Elemér főispán az ev. ref. zsinat ülésére Budapestre utazott és csak az ülés befejezése után tért vissza székhelyére. — Kovács József polgármester fontos városi ügyek dolgában néhány napig a fő- és székvárosban időzött.

— **A főiskola ifjúságának zászlója.** A főiskolai ifjúság zászló avatási ünnepet tart május 7-ken. Az ifjúság megkereste a városi tanácsot és úgy a zászló, mint az ünnepség költségeire 4000 koronát kért. A városi tanács bizonyára nem zárkózik el a nemes ifjúság kérelme elől és valamely mérsékeltbbség megszavazását ajánlani fogja a közgyűlésnek. Mi azonban úgy gondoljuk, hogy a zászló költségeit legkönnyebben társadalmi úton lehetne összeszerzeni oly módon, hogy az ifjúság felkérné városunk társadalmának minden széperit lelkesedni tudó hölgyeit a gyűjtésre. A zászlóanyai tisztre az ifjúság Bánffy Dezső bárónét kérte fel, ki ez alkalomra nagy kísérettel jön városunkba.

— **Márkus Lili Debreczenben.** Budapest fő- és székváros főpolgármesterének leánya hangversenyt adott városunkban f. hó 19-ikén. A kisasszony művészetével meghódította a hallgatóságot. A városi tanács és a zenede gyönyörű csokorral lepte meg a művésznőt, kit megérkezésekor a városi tanács nevében Vecsey Imre főjegyző fogadott.

— **Dalegyleti közgyűlés.** A debreczeni dalegyelet f. hó 19-ikén tartotta meg közgyűlését. Az egylet örökös disztagnak választotta meg: Kovács József polgármestert. A tisztikar így alakult

meg: elnök Márk Endre, alelnök Magoss György dr., ellenőr Csuka István, másodtitkár Govrik Miklós, pénztárnok Bárdos Géza, jegyző Péter Gábor, gazda Kémeri Mikó Gyula, zászlótartó Királyi Ferenc. Az egylet Engesszer Józsefet és B. Szilágyi Imrét anyuermmel és diszoklevéllel tüntette ki huszonöt éves tagságuk jutalmául.

— **Wesselényi Miklós báró élete és munkái.** Kardos Samu dr. ügyvéd hatalmas munkát írt e czímen. A kritika osztatlan dicsérettel szól e nagy műről. Lapunk legközelebbi számbában bővebben szólnak a monografikus irodalom ezen értékes gyöngyéről.

— **Pénzügyi palota Debreczenben.** A pénzügyminiszter már régebben tárgyalásokat folytat a várossal a pénzügyi palota részére adandó telek ügyében. A város a pénzügyi palota czéljaira vagy a Vay-féle házat, vagy a város istálló telkének egy részét óhajta átadni. A miniszter meg nem határozott ezen kérdésben és azért mi sem tartjuk helyesnek az érdemleges hozzájárulást, de annak a tervnek nem lehetének dicsérői, mely telkeket venne meg nagy áron a város mostani helyzetében csak azért, hogy utcázt nyisson ott, ahol arra nem nagy szükség vagyón.

— **Kittüntetett polgármester.** Ó Felsőge Telbisz Károly Temesvári város polgármesterét a közügyek terén szerzett érdemeiért udvari tanácsosná nevezte ki. Temesvári magyarországi és minden vonalon haladásra kétégységű Telbisz Károly érdeme és kittüntetése minden igaz magyar szívet kellemesen érint.

— **Mikor nem akarunk emlékezni.** Tizenegy év múlt el azóta, hogy Kossuth Lajos, Rákócziinak égből kintőit lelke meghalt. Temetésén gyászolták a nemzet és királyi pompával temette el, sírját beborította könyvekkel megszegett virágerdővel. Tizenegy év múlva pedig az a Debreczen, mely a legendás időkben fali között látta a legnagyobbkbor — nem emlékezett meg az évfordulón. Elborul a lelkünk, mikor e sorokat írjuk. Oly könnyen felejtünk az élet vásári zajában. Szomorú dolog ez és hállátanság. Egyebet nem mondunk.

— **A helyi vasut új vonala.** A helyi vasut új vonala és kitérői maholnap készen lesznek és a beállított motorkocsik bevonásával megkezdődik a tiz percenként való közlekedés.

— **Kéli Sándor temetése.** Nagy részvét mellett temették el e hó 18-ikán Kéli Sándor törvényhatósági bizottsági tagot, ki férfikora delén hunyt el.

— **Koldulás az utcán.** Jóllehet nálunk az utcai koldulás tilos, mégis igen sokan izik a megéheztés ezen módját. A főkapitány urat felkérjük, hogy szeressen e tekintetben is érvényt a fennálló szabályrendeletnek.

— **Trágár beszédek az utcákon.** Nem egyszer röttük meg már városunkat amiatt, hogy utcáikon firtelmes beszédek, éktelen káromkodások hallunk uton-utfélen, ismételjük, hogy ilyen elvadálat egy nagyobb városban sem tűr meg a rendőrség. Undorodva, pirulva hallja az ember a gyalogosoknál gyalogatosabb beszédek, durva megjegyzéseket, piszkos káromkodásokat utcazszerre. Nem tudjuk elhinni, hogy ezen ne segíthetne a rendőrség. Mindennap, de különösen vasárnapokon és ünnepeken folyik ez az éktelen beszéd mindenfelé. Tiszteséges emberek maholnap nem mehetnek az utcára, a fejletlen gyermekek meg kész erkölcsi veszedelem fenyegetti jósvemenés közben. Kérve kérjük a főkapitány urat, hogy sok javaslata közt ennek a gonosz szokásnak is állja útját és csináljon valamit a jó izlés és erkölcs megvédésére.

— **Troilus és Kresszida.** A brit szelleműrtés egyik leg-hatalmasabb drámáját Troilus és Kresszida mutatta be Makó Lajos a napokban. Minden művelt és olvasott ember ismeri a dráma tartalmát, és is eről szólnak telhát, hanem ama tapasztalatainkról, melyeket az előadás alkalmával szerztünk. Makó Lajos áldozatkész, nemes becsüvággyal eltelt igazgató. Szellemi élvezetet akart nyujtani és a darab benső értékéhez méltó díszletek alkalmazott. Amde csalódott, mikor azt látte, hogy Shakspeare remeke vonzani fogja a nagy közönséget. Lett volna csak ez estén premierje válaimeleg vékony meséjű, sikalmós tárgyú vizsgáshúzi darabnak, még a pót-székek is elkeltek volna. Ki érdeklődnek ma Shakspeare iránt? Dekadenciája volna ez a modern izlésnek és megsértése azon fiatal örösöknek, kik számalomraméltó sületlenséget írkanak össze a magyar színpad részére. Mert ma nem a művészet szeretete, nem az izlés nemestésére való törekvés, nem a jellemek csodálata vezet bennünket a színházba, hanem az az egyenes szándék, hogy igazságg magunkat. A művészet az csak harmadrendű nézőpont. Ennek oka az ugynevezett modern nevelés és az, hogy a klasszikus irók szellemi kincseit nem ismerjük. Eppen azért talán legjobb volna ezeket a klasszikus darabokat szívre sem hozni mindaddig, míg esztétikai érzékünk vissza nem tér szomjazó ajkkal azokhoz a forrásokhoz, melyek örök

ideségében, fenséges erejében buzogtatják az igazi művészetet. Mert az a kor, mely a szellem igaz győngyöi helyett jobban szereti az értéktelen kavicsokat, az nem fogja a Shakspeare-i darabokat méltányolni sohasem

— **Jóváhagyás.** A belügyminiszter a város 1905. évi zárszámadását jóváhagyta.

— **Műtákmánygyár.** Király Gyula gazdasági tanácsnok elnöklésével egy előkészítő bizottság foglalkozott egy műtákmánygyár felállításával. Ezer darab száz koronás részvényt bocsátanak ki, melynek nagyszáma már, a hír szerint, jegyezve van.

— **Ásatások a Hortobágyon.** A délibábos pusztá egyrészen máj. 22-ikén kezdtek meg az ásatásokat. Elfogulatlanul szólnak ezen dologhoz. Először is nem helyesejűk, hogy az ásatás a kora tavaszi időben kezdődött, már az azzal foglalkozók egészségre való tekintetből sem. Szívesen elismerjük, hogy a kiküldöttek bizonyos előtanulmányokkal mentek a helyszínre, de azért nagyon szerettük volna ott látni városunkból azokat is, akik mélyebben hatolnak az *arkeologia* tudományába. Ott vannak: bessenyei *Séll Farkas* történet-tudósunk, aki gazdag ismerettel bír ezen a téren, továbbá *Öreg János* dr., főiskolánk tudós tanára, aki szakember e téren. Az ásatások előtt nem ártott volna ezeknek a nagy tudomány, sokat látott, sokat tapasztalt férfiaknak tanácsát, utbaigazítását kikérni. Nem akadékoskodás mondatja ezeket velünk, hanem az ügy szeretete.

— **Lő- és szekér összeírás.** Városunkban a lő- és szekér összeírás folyó márczius hó 1-én vette kezdetét és tart márczius 31-ik napjáig. Felhívtnak tehát mindazon jószágtartók, kik lovakait, szekereiket és kocsijaikat még ez ideig be nem jelentették, hogy azokat a fent kitelt határidőig Csapó-utca 43. sz. házál (tüzöltő lakstanya) napkint d. e. 8 óráig 12-ig nyilvános inkább bejelentésük, mivel márczius 31-én túl bejelentésük el nem fogadtatnak s a bejelentést elmulasztás az 1873. évi XX. t.-cz. végrehajtása iránt kiadott utasítás 3. §-a értelmében minden lő után 20 koronáig terjedhető s a szegényalap javára fordítandó bírsággal fognak büntettni.

— **A helyi vasut menendréje.** A tanács f. hó 20-ikán tartott ülésében elfogadta a helyi vasut új menendréjét, mely szerint a vonatok 11 perczenként fognak közlekedni.

Angol plaidek és takarók, svéd bőrkabátok Borsos Katánál.

TÓTH BÉLA

gyógyszertára és illatszer-raktárában
gyógyszereszi különlegességek
és illatszerek
a legnagyobb választékban kaphatók.
Eredeti francia és angol gyártmányok.

Államlag vizsgált, takarmánynak való

répa és luczerna magvak,
gyorsan száradó
festék és padlomáz

előnyös árban kapható

KOHN HENRIK fűszer- és festék-üzletében,
Gróf Degenfeld-tér 7. sz.

Villamos csengők, telefonok, villámhárítók berendezését minden terjedelemben, javítását és évi gondozását legújtanonyosabban és jótállás mellett eszközöli FÖLDVÁRI L. debreczeni első elektrotechnikai vállalata Kossuth-utca 1. sz. (az udvarban). Villamos felszerelések, zseb-lámpák, kerékpárok és alkatrészek raktára.

Képes árjegyzék ingyen.

Telefon-szám 168.

18,450.

IX-2.

Pályázati hirdetmény.

A gödöllői állami mérészeti gazdaságban az 1905. évi folyamán hat időszak tanfolyam fog tartatni a következő beosztás mellett:

május hó 1—21 földmives kiszgaddák,

május hó 22—június 11-ig erdőőrök.

június hó 15—28-ig felkészek.

július hó 1—21 és július hó 24—augusztus 13-ig néptanítók, végre

augusztus hó 18—31-ig nők számára.

Czéljük ezen tanfolyamoknak, hogy az azokon résztvevők a mérhenyésztes elméleti- és gyakorlati ismereteit elsajátítsák, valamint, hogy a mérhaptároknak és mérészeti segéd eszközöknek házilag való elkészítését is megtanulják.

Mindégyik tanfolyam hallgatói annak tartama alatt teljes ellátásban díjtalanul részesülnek és ezenkívül azok részére, kik pályázati kérvényükben szorult anyagi helyzetüket igazolják s a m. kir. államvasutaknak a távolsági forgalom 7—16. vonalszakasza között levő valamelyik állomásáról jönnek, aszemély- és vegyes-vonatok III-ik kocszi-szátyájában érvényes feláru menetéjgy váltására jogosító igazolványt küldetik, melynek ára a visszautazás költségeivel együtt, a tanfolyamról való elutazáskor fog megtérítettni.

Minden egyes tanfolyamra 20—20 hallgató vétetik fel. A pályázni szándékozók felhívtnak, hogy egy koronás béléjgygyggyel ellátott folyamodványukat, melyben a foglalkozásuknak megfelelő tanfolyamra való felvételiket kérelmezik, a m. kir. földmívelésügyi miniszterhez címelve, felettes hatóságuk útján, a felmívelés és más vállalkozásnak pedig közséjük előjáróságának ajánlásával ellátva, az illető tanfolyam kezdete előtt legalább egy hónappal nyújtsák be.

Budapest, 1905. évi február hó 28-ikán.

M. kir. földmívelésügyi miniszter.

Uri divat, kalap és fehérnemű üzlet Békés Lajos Debreczen, Piacz-u. 44. dr. Ujfalussy-ház. Angol női bluzsokat, férfi fehérneműeket és kelenygeket mérték szerint a legszebb kivitelben készít.

SZŐLLŐUGAST

ültetésünk minden ház mellé és kertjeinkben föld- és homoktalajon.

A szőlő hazánkban mindennütt megtermes s nincsen új ház, melynek fala mellett a legesekélyebb gondozással felnevelhető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekbebb díszre, anélkül, hogy legkevésbebb helyet is elfoglalna az egybebe használható részekből. Ez a legháladosabb gyümölcs, mert minden évben terem.

Erre azonban nem minden szőlő(saj) alkalmas (bár mind kuszó természetű), mert nagyobbörbse, ha megőni s termést nem hoz, ezért sokan nem értek el eredményt eddig. Hol lugasnak alkalmas fajokat ütettek, azok bőven ellátják házuakat az egész szőlőérés idején a legkitűnőbb muskataly és más edes szőlőkkel.

A fajok ismeretére vonatkozó szines fénynyomatu katalogus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki címét egy levelezőlapon tudatja. Borfaju szőlőoltványok is még nagy mennyiségben kaphatók leszállított árákon. Borok családgy fogyasztásra 50 l. és felettes olcsó árban és »DeLaware« sima, ütöttes és ebből bornitna.

Érmeleiki első szőlőoltványtelep Nagy-Kágya, Biharmegya.

✱ Legjobb vetőgép ma a világhírű ✱
eredeti

Melichár-féle páros sorú „Unicum-Drill“.

Kizárólagos raktár és képviselő:

Ráhmer Sándornál

Piacz-utca 26. (Nagytrafik-udvar.)

A Debreczeni Első Takarékpénztár LIX. évi rendes közgyűlését

1905. évi márczius hó 26-án, délelőtt 10 órakor

Debreczenben, saját üzleti helyiségének tanácstermében (2-ik emelet) tartja.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság jelentése és számadása az 1904. üzleti évről és indítványa az évi nyereség felosztása iránt.
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. Határozás az 1. és 2. pont alatti tárgyakban, továbbá az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére szóló felmentvény megadása tekintetében.

4. Az igazgatóság 1 tagjának lemondása.
5. Igazgatósági javaslat a társaság alaptörvényének emelése tárgyában.
6. Az alapszabályok módosítása.

A mérleg és nyereségfelosztási javaslatot is tartalmazó igazgatósági és felügyelő-bizottsági jelentések a folyó 1905. évi márczius hó 17-évi fogva a pénztár helyiségében — a hivatalos órák alatt megtörténhetnek.
Alapszabályaink 26-ik §-a értelmében e közgyűlésen tanácskozási és szavazati joggal bírnak mindazon részvényesek, kiknek nevei 1904 december 31-ig beazárólag a részvénykönyvbe bevezetettek.

bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek

a naponta felmerülő

gyógyszer-ujdonságok, hasonszenvi gyógyszerek,

kötszerek, szépitőszerek

legnagyobb raktára Debreczen és vidékére

Mihalovits J.

gyógyszertára s gyógyszerészeti laboratoriuma

✱ Debreczenben, ✱

Főpiac 31. szám, a városházzal szemben.

Porcellán kályhák budweissi és honi gyártmányokban.

Cserép-kályhák átrakásánál a fűtőképesség tetemes emelésére és a lakás gyors felmelegítésére a feltűnést keltő új találmányu multiplikátor betéttel felelőség mellett ajánlom.

Meidingi rendszerű, valamint multiplikátor-betéti köpenyes kályhák, acélsz és zománczozott köpenyyel.

Konyhák, magyar tornyos és francia rendszerben, valamint porcellán burkolatban.

Fürdőkádak horganylemezből, festve és fűtőkészülékkel, valamint porcellán burkolattal.

Vas- és rézbutorok legnagyobb raktára.

Legolcsóbb bevásárlási forrás.

Tóth Gyula Debreczen, Piacz-u. 20., 27.

60 krajczár

1 liter legfinomabb

ANTRACEN-TINTA.

Piacz-utca 13.

(Stenczinger ház)

a pipirkerkedésben.

Debreczen szab. kir. város könyvnyomdája

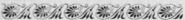
Városházépület. (Kossuth-utca.)

A modern technika legújabb vívmányaival felszerelve,

készít mindenféle nyomtatványokat a leg egyszerűbbtől a legdiszesebbig, jutányos ár mellett.

Meghívók, eljegyzési kártyák, üzleti nyomtatványok, körlevelek a legdiszesebben állítottak ki. — Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl.

Tartós betűrózából készült tömöntvényekkel helybe- és vidéki nyomdáknak, könyvkötőknek jutányos ár mellett a legrövidebb idő alatt szolgálunk.

Sürgönyczim: VÁROSI NYOMDA. Telefon: 270. — Alapítást 1561-ben.

Ruhafestő

és vegyszertári tisztító intézet

HARABÉCZY ANTAL

DEBRECZEN,
Széchenyi-utca 42-ik sz.
Telefon 323.

Fehérnemű
Gőzmosoda!!!

2939/2940—1905. sz.

Fa és széna eladás.

A Guton levő s a város tulajdonát képező 112 csomó 1/2 öles hosszú akác-fának, 77 öl vegyes tűzfának és 6 boglya szénának árverésben leendő eladására rendeltetvén el, ezen árverésre határnapul 1905 márczius hó 22-ik napjának délelőli 9 órája a helyszíneire kitűztetik, arra a venni szándékozók meghívtnak.

Az árverés kezdete a guti erdőszélén lesz.

Debreczen, 1905 márczius hó 16.

A városi tanács.

Szvjunk

„PROGRESS” egészségügyi szivarka-hüvelyt.

Főraktár Debreczen és vidékre.

== Vízontaladók kedvezményben részesülnek. ==

Államilag vizsgált luczerna-, löhere-, répa-, konyhakerti- és virágmagvak legolcsóbb bevásárlási forrása.

1 üveg	Ermelléki ó	24 kr.
1	Ezerjó ó	24 kr.
1	Magyarádi ó	32 kr.
1	Rizling 4 éves	32 kr.
1	Villányi Siller ó	26 kr.

MERKLI FERENCZ

Fűveskert-utca 14.

Tele on 374. Telefon 374.

TELEFON 308. **MELOCCO PÉTER** TELEFON 308.

GYŐR. BUDAPEST. DEBRECZEN.

Képviselő: Debreczen és Hajdúmegye részére: LUKÁCS VILMOSNÁL, Hatvan-utca 5.

Márványmozaiklap.
Műkő- és Czeméntárgyár.
Beton és vasbeton.
Építési vállalat.
Átereszek készítése.

Szabadalmazott géppel gyártott **kar-**
mantus és **csomósózt** Cze-
mentesövek, Csatornázás.
Beton és Granito Ferrazo burkoló munkák.

Lukács Vilmosnál kaphatók rendkívül olcsó áron a JOHN-féle kéménytoldó,

mely minden kémény huzatát megjavítja, füstzaklatást megszüntet.